

Consultancy-activiteiten OOST-EUROPA: verdere verspreiding kennis ID-LELYSTAD

Christianne Bruschke

De kennis van ID-Lelystad blijft niet beperkt tot de poorten van het eigen instituut. Sinds 1997 wordt deze benut om EU-kandidaat-lidstaten in Oost-Europa – zoals Letland, Litouwen en Roemenië – te helpen hun veterinaire gezondheidsorganisatie op poten te zetten of te verbeteren, zodat deze landen voldoen aan de eisen die de Europese Unie (EU) stelt aan toetreding. **Christianne Bruschke**, onderzoeksleider aangifteplichtige ziekten en pathologie van de divisie Infectieziekten en ketenkwaliiteit (I&K), spreekt bevlogen over de consultancy-activiteiten, die zij tot haar takenpakket mag rekenen.

Grote maatschappelijke relevantie

In 1997 kwam ID-Lelystad in aanraking met het Phare MCVP-programma (The Phare Multicountry Veterinary Diagnosis and Control Programme), dat werd gefinancierd door de Europese Unie. Binnen ID-Lelystad werden onderzoekers gezocht die landen – waaronder Albanië, Macedonië, Tsjechië, Bulgarije en Bosnië – wilden bezoeken om na te gaan hoe in die landen de (monitoring en bestrijding van) dierziekten werd aangepakt, om vervolgens te adviseren in verbeterprogramma's. De in kaart te brengen situatie betreft in ieder geval alle lijst A- en B-ziekten en zoönosen, en is verder afhankelijk van de situatie per land. Bruschke enthousiast: "Ik zag dit echt als mijn kans! Sowieso reis ik veel en op deze manier leer je een land van binnenuit kennen. Ik vind dit werk erg leuk om te doen: het is zo anders dan hier. Het verschil is dat je in Nederland iets kunt bijschaven dat al goed is. Maar in die landen kan nog zoveel worden gedaan; het gaat echt om grote stappen vooruit. Zo zijn er bijvoorbeeld nog landen waar je niet veilig melk kunt drinken, kaas kunt eten of waar nog ziekten als miltvuur en tbc voorkomen. De maatschappelijke relevantie is dus groot".

Adviseren en begeleiden

ID-Lelystad bereidt een consultancybezoek aan een land grondig voor. Bruschke: "Het eerste wat ik doe, is een brief schrijven aan de CVO (Chief Veterinary Officer – de hoogste veterinaire ambtenaar) van het betreffende land. Zo'n brief heeft als doel de CVO op de hoogte te brengen van ons voorstellen om het land te bezoeken, en deze te vragen het programma ter plekke te organiseren. Hiervoor geven wij aandachtspunten. We bezoeken vaak het centrale laboratorium, regionale laboratoria en praktiserende dierenartsen om de situatie te observeren. Meestal heb je vrij snel een indruk van hoe het land in elkaar steekt. Wat ik nu na een paar jaar wel zie, is het verschil in perceptie. Zij laten de goede dingen zien; wij willen daarentegen de feitelijke situatie kunnen inschatten. Nu merk ik veel dingen op die je in eerste instantie niet ziet. Om een voorbeeld te noemen, in Albanië gaf men aan varkenspestdiagnostiek te doen en dat deze ziekte bij hen niet voorkomt. Bij doorvragen bleek men voor vijf monsters tests in huis te hebben. Daarnaast is er geen vervoer voor monsters en heeft niemand op het platteland een auto. Het lijkt mij niet logisch dat een boer met een dood varken

onder z'n arm, bij 40°C, acht uur in de bus gaat zitten om het te laten testen op varkenspest. Na een eerste bezoek schrijf ik een verslag op basis waarvan een aantal programma's worden samengesteld. Belangrijk is altijd dat de landen zelf die programma's uitvoeren, bijvoorbeeld op het gebied van uitbraak van dierziekten, monitoring en kwaliteitssystemen. Onze taak ligt louter in het adviseren en begeleiden; we schrijven niet voor.

Het verschil met onze manier van werken is de tamelijk bureaucratische en hiërarchische cultuur in die landen. Zo'n tien jaar geleden is de omslag gemaakt naar de vrije-markt-economie, maar degenen met wie wij te maken hebben zijn opgegroeid in een socialistisch systeem. Dat werkt niet altijd even gemakkelijk, omdat de baas overal toestemming voor moet geven. Mijn leidraad is de mensen in hun waarde laten, en niet in de rol vervallen van degene die vertelt hoe het moet. Ik laat hun vertellen en vraag mijzelf af hoe ik het beste kan helpen, adviseren."

Unieke expertise

ID-Lelystad komt niet vanzelfsprekend in een consultancy-project terecht. Hiervoor worden hoge eisen gesteld aan de aanwezige expertise op veterinair gebied. ID-Lelystad heeft op een aantal gebieden unieke expertise in huis. Dit wordt internationaal erkend, waardoor wij vaak worden uitgenodigd om in dergelijke projecten te participeren. Daarnaast kan ID-Lelystad natuurlijk ook gewoon meetenderen bij open aanbestedingen.

Verschillende ministeries steken geld in de consultancyprojecten, maar er gaat ook veel EU-geld in om.

Gezamenlijke inspanningen

Momenteel zijn er drie grote projecten waar ID-Lelystad aan werkt: Letland, Litouwen en Roemenië. Daarnaast worden voorbereidingen getroffen voor projecten in Mongolië en Polen. Brusckke: "Het project in Letland loopt erg goed. Letland wil op 1 januari 2003 toetreden tot de EU en is dus bijzonder gemotiveerd om de zaken voor elkaar te krijgen. Iedere zes weken ga ik er voor ruim een week naartoe; dit combineer ik met een bezoek aan Litouwen. Het Letland-project loopt twee jaar. Hondsdolheid is daar een groot probleem. In Letland gaat het dan ook om het opzetten van een rabiës-referentielaboratorium voor de drie Baltische staten, een kwaliteitscontrolesysteem en trainingen voor mensen uit het land zelf. Tussen de verschillende landen zie je overigens enorme kwaliteitsverschillen: de situatie in Roemenië is veel slechter dan die in Letland en Litouwen. Roemenië is voornemens op 1 januari 2007 tot de EU toe te treden, maar moet op landbouwgebied nog veel doen voordat de grenzen open kunnen. Het land heeft geldgebrek, geen goed gekwalificeerd personeel, een slechte infrastructuur en slechte communicatiemogelijkheden. Het niveau van de Baltische staten Letland en Litouwen ligt wat dat betreft hoger. Ik verwacht dat, als zij hun huidige inzet continueren, op veterinair gebied klaar zijn voor toetreding tot de EU in 2004."

Dit artikel is ontleend aan het jaarverslag 2001 van ID-Lelystad. In dit jaarverslag staat onder andere een artikel over de Consultancy-activiteiten in Oost-Europa. Het gaat om verdere verspreiding van kennis van ID-Lelystad. Het belicht deze werkzaamheden vanuit de persoon van Christianne Brusckke, onderzoeksleider van aangifteplichtige ziekten en pathologie.

Met haar ben ik, Bert Oosterlaak, lid van de redactie van AI, betrokken bij projecten van Senter, een agentschap van het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken, in Letland en Litouwen. In deze projecten is Christianne Brusckke werkzaam als expert voor de veterinaire- en laboratorium aspecten, en ben ik er meer voor de ICT kant, met name voor het definiëren van het veterinaire monitoring systeem, in samenhang met de Identificatie en Registratie van dieren. In een ander artikel in dit nummer van AI vertelt Wim Wismans meer over dit onderwerp. Hij is werkzaam in vele projecten in Midden- en Oost Europa, met name ook op het veterinaire terrein.

Als je daar in die landen zoals Letland, Litouwen, en de Tsjechische Republiek aan het werk bent merk je, in het ene land meer dan in het andere, dat deze landen zeer uitzien naar deelname aan "West - Europa". Het gaat vaak om een gevoel dat het beter moet; dat het anders kan. En je merkt het meer bij de mensen jonger dan ca. 25 jaar en veel minder bij de mensen ouder dan ca. 35 jaar. De mensen ouder dan 35 jaar zijn nog opgegroeid en opgeleid in het oude systeem met de oudere waarden; de jongere mensen hebben, zo merk je, een ander referentiekader.

In dit artikel vertelt Christianne Brusckke meer over haar ervaringen in de buitenlandse projecten.

Bert Oosterlaak